

תלקיט היסטוריה דתי – תשפ"ז

משואה לזכרון

שם התלמיד :

ת.ז. :

מועד הגשה : חורף\ קיץ

שם המורה :

שם היחידה :

תוכן

3	הוראות למורה.....
4	יחידה ראשונה – מלחמת העולם הראשונה (15%)
10	יחידה שלישית – קידוש החיים בשואה (15%)
20	יחידה רביעית – זכרון השואה בישראל (15%)
30	יחידה חמישית - עבודה חמ"ד ועד (20%)
32	מבחן מסכם לתלקיט.....

הוראות למורה

התלקיט 'משואה לזכרון', מטרתו ללמוד להכיר ולהעמיק בנושאים שונים הקשורים למלחמת העולם השנייה, לשואה ולזכרון השואה. **היחידה הפותחת** את התלקיט היא לימוד בסיסי של מלחמת העולם הראשונה ושואת הארמנים שהתרחשה בה כמבוא לעליית הנאציזם והמצב באירופה שהביא למלחמת העולם השנייה.

היחידה השנייה תדרוש מאיתנו להעביר לתלמידים בצורה מסודרת ומאורגנת את תולדות מלחמת העולם השנייה והשואה מעליית הנאציזם ועד לכניעת גרמניה. שימו לב שהיחידה הזו היא בסיסית מאוד ברמת התלקיט אבל נדרשת בעיון לבגרות כך שתלמידים שניגשים לבגרות זה הזמן להעמיק איתם בנושא ולהעביר להם בהרחבה את תולדות מלחמת העולם השנייה והשואה. **היחידה השלישית** תעסוק ב'קידוש החיים' בשואה, מזוויות שונות ותדגיש את עוצמת הרוח והניסיון של היהודים לשרוד להינצל ולמרוד במהלך השואה. **היחידה הרביעית** תעסוק בזכרון השואה במדינת ישראל **והיחידה האחרונה** תפגיש את התלמידים עם סיפורו של ניצול שואה. המטלות ביחידה מגוונות, ומאפשרות לנו לפתח מגוון רחב של מיומנויות אצל התלמיד. ממיומנות בסיסית של איסוף מידע וטיפול במידע ועד מיומנויות של חשיבה ביקורתית, ויכולת ליצור (חשיבה יצירתית) בעקבות ועם מידע היסטורי. היחידות דורשות מהתלמידים להתמודד עם מיומנויות דיגיטליות שונות, מלימוד דרך סרטונים עד איסוף מידע ממקורות מהימנים ודרך שימוש יצירתי בכלי AI.

המורים המנחים ומלמדים את התלמידים צריכים לשים לב למונח מקורות מידע מהימנים. כלי AI הם כלים מצויינים ללמידה אבל גם צריך לשים לב שהמידע שהם מביאים הוא מידע אמין, ללא זיופים שינויים ותוספות. לצורך כך יש להקפיד כי התלמידים בודקים את המקורות של כלי ה-AI ויודעים להבחין בין מקורות רציניים ומהימנים למקורות שצריכים בדיקה נוספת.

התלקיט מורכב מחמש יחידות. היחידות השלישית והרביעית הן יחידות בחירה (יש לבחור יחידה אחת ולמלא אותה), שאר היחידות הן יחידות חובה, בסיום התלקיט ישנו מבחן מסכם מחייב:

יחידה ראשונה (חובה) – מלחמת העולם הראשונה - 15%

יחידה שנייה (חובה) - ציר זמן שואה - 15%

יחידה שלישית - קידוש החיים בשואה - 30%

או

יחידה רביעית – זכרון השואה בישראל - 30%

יחידה חמישית (חובה) - עבודה חמ"ד ועד - 20%

מבחן מסכם - 20%

יחידה ראשונה – מלחמת העולם הראשונה (15%)

1. מלחמת העולם הראשונה ותוצאותיה

מימוניות : אוריינות מידע , אוריינות דיגיטלית ,

הכוחות הלוחמים

1. מי היו הצדדים הלוחמים במלחמת העולם הראשונה? השלימו! (10%)

מדינות ההסכמה -

מדינות המרכז –

2. ציינו מדינה אחת מכל צד והסבירו מדוע היא הצטרפה למלחמה. (10%)

This image shows a single sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

3. א. הלחימה בחזית המערבית : (10%)

1. צפו בסרטון [הבא](#) :

הציגו מהי מלחמת חפירות? בתשובתכם יש להשתמש במושג 'מלחמה סטטית'.

2. ציינו דוגמה אחת לאמצעי לחימה חדש שנעשה בו שימוש במהלך מלחמת העולם הראשונה, והסבירו את השפעתו על מהלך המלחמה.

תוצאות המלחמה (10%)

1. א. כמה הרוגים היו במלחמה (בערך)?

○ אזרחים : _____

○ חיילים : _____

ב. הסבירו מדוע היו כל כך הרבה חיילים הרוגים במלחמה? ומדוע נפגעו

אזרחים רבים כל כך?

2. כניעת גרמניה

1. מדוע נכנעה גרמניה? הציגו שני גורמים לכניעת גרמניה בסוף המלחמה!!

2. אגדת 'תקיעת הסכין בגב'! (10%)

לפניכם קריקטורה שפורסמה בגרמניה בשנת 1924.

הסבירו את הגורם לכישלון גרמניה במלחמה לפי הקריקטורה, בתשובתכם יש להתייחס לדמותו של היהודי בקריקטורה לדמותם של הגרמנים ולמסר ה'חינוכי' של הקריקטורה!

3. הסכם ורסאי - 1919 (10%)

א. הסברו את הסעיפים העיקריים שנכפו על גרמניה.

ב. הציגו השפעה של הסכם ורסאי על גרמניה ועל אירופה כולה?

שאלת סיכום

מיומנויות : חשיבה ביקורתית (20%)

במבט לאחור – האם לדעתכם הסכם ורסאי תרם ליציבות או להמשך מתחים באירופה? הסבירו!!

רצח העם הארמני (20%)

מיומנויות : אוריינות מידע, חשיבה יצירתית

במהלך מלחמת העולם הראשונה (1915–1916) ביצע השלטון העות'מאני גירוש המוני של העם הארמני משטחי האימפריה. מאות אלפי ארמנים נספו בצעדות מוות, טבח, רעב ומחלות. אירוע זה נחשב בעיני חוקרים רבים ל"רצח העם הראשון של המאה ה-20".

דמיינו שאתם 'עיתונאים צעירים' בשנת 1916 באירופה, ששומעים עדויות ראשונות על מה שקורה לארמנים.

העזרו בכלי AI, כתבו כתבה או צרו כרזה, המתריעים על הרצח, והמנסים לעורר את דעת הקהל כנגד הרצח. הכרזה/הכתבה תתייחס לאירועים הסטוריים אמיתיים שהתחוללו.

חובה לצרף את התוצר לתלקיט.

יחידה שנייה - ציר זמן שואה (15%)

מיומנויות : אוריינות מידע.

השלימו את משימת 'ציר הזמן' המופיעה באתר.

יחידה שלישית – קידוש החיים בשואה (30%) – יחידת בחירה

קידוש החיים

מיומנויות : אוריינות מידע , אוריינות דיגיטלית.

לאחר מספר חודשים בגיטו ורשא, הגיח לעולם מושג חדש – 'קידוש החיים' :

"...אז נזרקה לחלל הגטו אמרתו השנונה של הרב יצחק ניסנבויס : זוהי שעה של קידוש החיים ולא של קידוש-השם במוות. לפנים דרשו אויבים את הנשמה והיהודי הקריב את גופו על קידוש-השם ; עתה הצורר דורש את הגוף היהודי, וחובה על היהודי להגן עליו, לשמור חייו - לפנים היו היהודים מקיימים קידוש-השם, בזמנו חובה עליהם לקיים קידוש-החיים".

נתן עק (עקרון), התועים בדרכי המוות, הווי והגות בימי הכיליון, עמ' 37

1. הרב ניסבויס טוען כי יש הבדל היסטורי בין האירוע של השואה לאירועים הסטוריים קודמים. הציגו את דבריו של הרב ניסבויס בנושא והסבירו את ההקשר ההיסטורי עליו הוא מדבר. (5%)

2. הסבירו בלשונכם את המושג 'קידוש החיים' עליו מדבר הרב ניסבויס. (5%)

3. חפשו מקורות מהימנים והציגו דוגמאות ספציפיות ל'קידוש החיים'
בתחומים הבאים : (10%)
1. הברחת מזון.

2. ארגון סעד וסיוע.

3. הקפדה על היגנה וניקיון.

קידוש החיים בתרבות

מיומנויות: אוריינות מידע, אוריינות דיגיטלית, חשיבה ביקורתית.

תרבות בשעת משבר

מה דעתכם – האם שירים חשובים בשעת מלחמה? בכלל האם תרבות ומילים חשובים בשעה שאנשים נלחמים, נהרגים, בשעה שבעולם מתרחשת שואה? כתבו את דעתכם והסבירו אותה, בסיום הפרק נחזור ונענה על השאלה ונבדוק האם התשובה שלנו השתנתה (5%)

עבודה: (5%)

בחרו אחד מהגטאות הבאים: גטו ורשא או גטו וילנא, חפשו מקורות מידע מהימנים לגבי הגטו שבחרתם והציגו גילויים של קידוש החיים בתרבות בארבעת התחומים הבאים:

החינוך:

הדת:

יצירה תרבותית:

מחקר מדעי\ תיעוד ושמירת ההיסטוריה:

על עוצמתה של הרוח

אברהם סוצקבר (1913-2010), פרטיזן וניצול גטו וילנה, מגדולי משוררי היידיש בעת החדשה. זוכה פרסים רבים בארץ ובעולם, ביניהם פרס ישראל. כשהיה בן עשרים ושמונה, שנתיים לאחר נישואיו, כבשו הגרמנים את וילנה. בגטו וילנה ילדה פרידה אשתו תינוק, שנרצח מיד על ידי הגרמנים, וזמן קצר לאחר מכן נשלחה אמו של סוצקבר למחנה השמדה. בזמן זה כתב שתי פואמות – "דאס קבר קינד" (ילד הקבר) ו-"כל נדרי" – שנשלחו למוסקבה ותורגמו לרוסית. סטלין ששמע על הפואמות החליט לשלוח מטוס מיוחד כדי לחלץ את סוצקובר מהיערות ולהביאו לרוסיה. החילוץ היה מסובך ומסוכן.

קראו את [קטע הפואמה](#) המצורף וענו על השאלה בעקבותיה

כל – נדרי / אברהם סוצקבר, בתרגום טובה נווה

(מִסְפָּר עַל יְדֵי שׁוֹרֵד שֶׁפָּגַשׁ אֶת בְּנוֹ בְּאַקְצִיָּה הַשְּׁנִייה שֶׁל גִּטוֹ ווִילְנָה.

שם גם חזה ברציחתו על ידי קצין הגסטאפו בסתיו 1941)

הוֹבְלָנוּ

בְּכָלֹב לְאַרְךָ שְׁתִּים, שְׁלוֹשׁ סְמָטָאוֹת

וּמִשָּׁם נִגְרַרְנוּ, מְאוֹת וְאַלְפִים.

כְּמוֹ בְּשָׁר נֶעַ קוֹדֵחַ

נִזְרָקְנוּ לְבַעֲלֵי חַיִּים...

שְׁכַבְנוּ בְּמִרְתָּפִים

וּבְבוֹרוֹת,

בְּמַחְלוֹת מְקַמְרוֹת

תַּת-קֶרְקָעִיּוֹת.

אם ובנה

וילד שאמור היה להולד.

כך היינו, מקלעת מוזרה אחת

קודחת

קרובה להתפוצצות.

והיה זה יום –

מי גביאו לדיו? –

יום מסנור

עם הבטחה אפשרית

מלבב לבת ביפי החמלה

ומנגינה מסתובבת כמנגינה עזרת

חותכת אבנים בדרךפה:

-הערב, יום – כפור...

1. בעיצומה של מלחמה סטלין שולח אישית לחלץ מהיערות אדם בגלל השירים שהוא כתב. הסבירו את ההיגיון מאחורי ההחלטה של סטלין, וכתבו האם אתם מסכימים עם ההחלטה הזו של סטלין? הסבירו! (5%)

חזרו לשאלה שבראשית הפרק. וכתבו את דעתכם מחדש. מהי חשיבותה של התרבות בשעת מלחמה ובשעת השואה? (10%)

קידוש החיים במרד

מיומנויות : אוריינות מידע , אוריינות דיגיטלית.

מרד גטו ורשא

מחקר דמות – צביה לובטקין: (10%)

הציגו ארבע תחנות מרכזיות בחייה של צביה לובטקין :

צפו [בקישור המצורף](#) מדקה 25: 7 ועד לדקה 50: 16

הציגו לפי הסרטון שלוש פעולות שנעשו במרד גיטו ורשא :

הציגו מה היו תחושות הלוחמים לפי הסרטון? האם אתם מבינים את התחושות האלו? הסבירו!

הקרב על הדגל- מלחמתו של ארגון האצ"י במרד ורשא

מיומנויות: אוריינות מידע, אוריינות דיגיטלית, חשיבה ביקורתית.

1. אילו רק הייתה לנו מצלמה (15%)

האיש אשר הופקד על הנפת הדגל היהודי בגטו ורשה היה ג'ק (יאצק) אייזנר, אשר שרד את השואה, היגר לארה"ב וכתב את זיכרונותיו בספר בשם "אוד מוצל מאש" (The Survivor). מתברר שביום הראשון של המרד, בבוקר ה-19 באפריל 1943, ערב פסח, קרא פאוול פרנקל, מפקד "הארגון הצבאי היהודי", לארטק מילנר, וביקש ממנו לבחור בשני נערים למשימה מיוחדת. ארטק בחר ביאצק אייזנר ובחברתו האלינה ואמר להם כך: "הי, אתם נבחרתם. אתם תעשו היסטוריה! עלו על גג מספר 7... אתם עומדים להניף את דגל-הקרב היהודי הראשון - אולי הראשון זה אלפיים שנה!"

וכך תיאר אייזנר את הרגע ההיסטורי: "עם אקדחים ובקבוקי מולוטוב, התחלנו עולים על שש הקומות של בניין מס' 7, הגבוה ביותר באזור. עם כל צעד למעלה עלה גם מצב-רוחנו. מעל לגג נשקף מחזה עוצר-נשימה. שמש אביבית זרחה במלוא עצמתה. אף בדל-ענן לא נראה בשמים. מתחתינו השתרע ים רוגע של גגות. קומץ צעירים וצעירות התחילו לקשור את הדגל לארובה. הם קדחו חור בגג, לקיבוע התורן. דקה לאחר מכן הונף הדגל הכחול-לבן, והתנוסס על וארשה. "האלינה רצה אליו... היא העבירה את אצבעותיה על פני המגן-דוד. 'אני כה גאה, יאצקו. צמרמורת עוברת בי לעצם המחשבה שאני חלק מכל זה.' משכתי אותה אלי. הבטנו זה בזה, בדגל ועל פני הגגות. ארטק ניגש אלינו מאחור. 'בסדר, חבר'ה. יש לנו עבודה. אנו זקוקים עכשיו למוחות שלכם, לא לרגשותיכם.' 'אני מבינה', אמרה האלינה, וניגבה את עיניה. 'זה רק... זו הפעם הראשונה שאני רואה דגל יהודי'."

"כעבור זמן מועט, גם פאוול פרנקל עצמו הגיע לראות את מחזה את הדגל. 'אילו רק הייתה לנו מצלמה', אמר פרנקל, 'כל העולם היה רואה זאת'."

2. הביטו! הביטו! דגל יהודי! - הפולנים אל מול הדגלים

מראה הדגלים המתנוססים מעל בניין מורנובסקה 7 השאיר רושם עז על הפולנים בצד השני של חומות הגטו. המחתרת הפולנית דיווחה על כך בכמה מעיתונים, ואפילו בלונדון. והרי עדותה של אליציה קצ'ינסקה, פולנייה אשר צפתה על הדגלים מהצד הארי של ורשה:

"אני זוכרת את 19 באפריל 1943... ככל שהתקרבונו לרחוב מורנובסקה גדלה דאגתי והלכה בגלל הרעשים החזקים שהגיעו לאוזנינו מעברה השני של החומה, מהגטו... על גג הבית ממול ראינו אנשים חמושים באים והולכים. אחר כך היינו עדים לאירוע יוצא דופן: על הגג הזה הונפו זה לצד זה דגל כחול-לבן ודגל לבן-אדום. כולנו צעקנו: הביטו! הביטו! דגל יהודי! היהודים כבשו את כיכר מורנובסקי! ... יכולנו לראות שני גברים צעירים, בני נוער... הייתה להם סיבה להיות גאים; יהודי גטו ורשה היו הראשונים בעולם כולו שהעזו להתמרד נגד האויב הגרמני! עוד יהיה סוף לכיבוש האכזר הזה".

3. "פקודת הדגלים" של הימלר

את הסמליות הרבה שבהנפת דגלים תוך כדי ההתקוממות תפס לאשורה יירגן שטרופ מפקד הס"ס והמשטרה במחוז ורשה, בשיחות שניהל עם חברו לתא בכלא, חידד שטרופ את משמעותה של התנוססות הדגלים:

"דגלים אלה שימשו קריאת-קרב נגדנו. בפעולה המסוכנת של הורדת דגלים אלה נפל ב-22 באפריל אוברלויטנאנט-הפרשים של הס"ס אוטו דמקה, שהכרתי אישית.... מותו של דמקה זעזע אותי. כתבתי מכתב-תנחומים ארוך לאמו האומללה".

בהמשך נשאל שטרופ על-ידי חברו לתא בכלא, שילקה "למה דחפת את המסכן הזה, אוטו דמקה, אל גג הבטון, במקום להושיבו על סוסה? צריך היה להניח לדגלים האלה להיטלטל עד שיישרף הגטו כולו". על כך ענה שטרופ:

"יצאת מדעתך, הר שילקה! אינך מבין מאומה. לדגל הייתה חשיבות פוליטית ומוסרית נעלה. הוא הזכיר למאות אלפי אנשים את עניין פולין, נתן להם השראה, עורר אותם. הדגל ליכד... את היהודים והפולנים. הדגלים והצבעים הלאומיים הם מכשיר מהיר-ידי מתותח-מהיר, הם כאלף תותחים כאלה. זאת הבינונו כולנו: גם היינריך הימלר, גם קריגר והאן. הרייכספיהרר צעק באפרכסת: 'שמע, שטרופ, עליך להסיר את שני הדגלים בכל מחיר!'"

שטרופ... פקד על שלישו, בסיומו של יום קרב, שלא להעיר אותו בשום פנים ואופן...

"אסרתי על השליש התורן להעיר אותי לפני שבע. 'אינני, לכל אדם שהוא', ציוויתי.

כששאל, האם באמת 'לשום איש?', עניתי: 'שניים יוצאים מהכלל. הער אותי אם יצלצל ס"ס רייכספיהרר [הימלר], או כשתבוא הודעה, כי שוב מתנופפים מעל לגטו שני דגלים: לבן-תכול ולבן-אדום'.

קראו את הקטע שלפניכם והציגו כיצד הבינו והגיבו להנפת הדגל היהודים הפולנים והגרמנים?

1. היהודים

2. הפולנים

3. הגרמנים

עבודה בזוגות (20%)

חפשו מרד יהודי נוסף שהתחולל בתקופת השואה המרד יכול להיות מרד בגיטאות, במחנות או מרד של פרטיזנים יהודים. **צרו מצגת קצרה** (ארבע שקופיות) המתארת את קורות המרד והציגו את המצגת בכיתה. את המצגת **יש לצרף** לתלקיט. בשער המצגת המוגשת תופיע תמונה שלכם מציגים את המצגת בכיתה.

יחידה רביעית – זכרון השואה בישראל (30%) – יחידת בחירה

זכרון השואה במדינת ישראל – אירועים מרכזיים

מיומנויות: אוריינות מידע, אוריינות דיגיטלית, חשיבה יצירתית.

1. חוקים

בחמשת השנים הראשונות למדינה חוקקו שלושה חוקים הקשורים לזכרון השואה:

1. חוק עשיית דין בנאצים ובעוזריהם
2. חוק יום הזיכרון לשואה ולגבורה
3. חוק זכרון השואה והגבורה – יד ושם

1. בחרו אחד מהחוקים הללו והסבירו את תוכנו ואת חשיבותו של החוק.
(5%)

2. חוק יום הזיכרון לשואה ולגבורה קבע כי יום הזכרון הממלכתי לשואה יהיה ביום פרוץ מרד ורשא.

מקור:

משהחליטה ועדת הכנסת לקיים דיון על קביעת מועד לזכרון יהדות אירופה שנחרבה בשואה, הודיעה סיעת מפ"ם כי בהמשך לפנייתה להכריז על מועד פרוץ המרד בגטו ורשה כיום זיכרון ממלכתי, היא מציעה כעת כי יום זה יוכרז גם כיום זיכרון לשואה. כלומר, זיכרון המרד הוא שיעמוד במוקד היום. "לנו ברור היה שזה לא צריך להיות רק יום אבל, אלא גם יום גאווה על אפשרותנו לעמוד במלחמה", אמר חבר הכנסת ישראל בר-יהודה בישיבה שקיימה ועדת הכנסת בנושא יום הזיכרון בפברואר 1951. דברים דומים אמר ציזלינג בישיבתה של ועדת המשנה המיוחדת בתגובה להצעת 'החזית הדתית' לקבוע את יום הזיכרון בעשרה בטבת. "אין זה נכון להצמיד יום זה לעשרה בטבת. אין בזה כל ביטוי ליום מרד הגטאות".

בדבריו בועדה הבחין ציזלינג בבירור בין השואה, כלומר חיי הסבל תחת עול השלטון הנאצי והרצח ההמוני, לבין המאבק המזוין. הוא היה נכון להסכים לקביעת יום צום על ידי הרבנות לזכר קורבנות השואה, אך דרש כי יום זיכרון ממלכתי מיוחד יציין את המרד, "יום [אשר יש] בו משום יום העמידה על הנפש במלחמה הקודמת של העם היהודי"

קראו את [הקטע](#) והסבירו, מדוע היה חשוב לחברי הכנסת להצמיד את זכרון השואה למרד בגטו ורשא? (5%)

3. בעזרת כלי AI, צרו כרזה המבטאת את חשיבותו של זכרון השואה (10%)

הסכם השילומים

מיומנויות : אוריינות מידע , אוריינות דיגיטלית, חשיבה יצירתית, חשיבה ביקורת
הסכם השילומים (1952) נחתם בין מדינת ישראל לבין גרמניה המערבית, ובמסגרתו
התחייבה גרמניה להעביר לישראל פיצויים כספיים וסחורות בתמורה לרכוש ולנזקי
השואה. ההסכם עורר מחלוקת עזה בישראל בין תומכים שראו בו תנאי להקמתה
הכלכלית לבין מתנגדים שראו בו פגיעה בזכר הקורבנות.

צפו בסרטון וכתבו מכתב לחבר כנסת, בו אתם מבטאים את דעתכם לגבי הסכם
השילומים ומבקשים ממנו לתמוך או להתנגד להסכם. במכתב יש להתייחס לנאום
של משה שרת ובגין מתוך הסרטון המצורף (10%)

משפט קסטנר

מיומנויות : אוריינות מידע , אוריינות דיגיטלית, חשיבה ביקורתית.
כתבו שני נימוקים שעלו במשפט בעד קסטנר, ושני נימוקים שעלו במשפט נגדו :
(5%)

מדוע טלטל משפט קסטנר את החברה הישראלית הצעירה? הסבירו! (5%)

משפט אייכמן

מיומנויות : אוריינות מידע , אוריינות דיגיטלית, חשיבה יצירתית.

משפט אייכמן (1961) היה המשפט הציבורי הראשון בישראל שעסק ישירות בפשעי הנאצים והשואה. הוא עורר הד ציבורי עצום בארץ ובעולם והשפיע על הדרך שבה החברה הישראלית והעולם כולו זוכרים את השואה.

חלק א – פעולת המוסד : לכידת אייכמן

ב־1960 איתר המוסד את אדולף אייכמן בארגנטינה וחטף אותו לישראל.

מי היה אייכמן? ומה היה חלקו בשואת יהודי אירופה?

ציינו והציגו שלושה אירועים מרכזיים בתקופת השואה בהם היה אייכמן חלק מרכזי ממכונת הרצח הנאצית : (5%)

חפשו מקורות מהימנים, והציגו שלוש פעולות של המוסד שהצליחו או שנכשלו כנגד פושעי מלחמה נאצים, ציינו את המקור או המקורות בהם השתמשתם. (5%)

חלק ב – משפט אייכמן והעדויות

במשפט נשמעו עדויות רבות של ניצולי שואה, חלקן לראשונה בפומבי בישראל, אחת העדויות המדוברות ביותר במהלך המשפט הייתה עדותו של יחיאל דינור (ק). צטניק). דינור הגדיר את אושוויץ כ'פלנטה אחרת', וכמה דק' אחר כך התעלף מחמת ההתרגשות ועוצמת המעמד.

This image shows a blank sheet of white paper with horizontal ruling lines. The lines are evenly spaced and run across the width of the page. There are no margins, text, or other markings on the paper.

המשפט עורר מודעות ציבורית חדשה. ניצולים רבים העזו לראשונה לספר את סיפורם. המשפט גם הציב את השואה במרכז התודעה הלאומית בישראל.

”משפט אייכמן היה נקודת מפנה. הוא הפך את עדות הניצולים מנחלת יחידים לנחלת הכלל.”

בחרו אחת מהאפשרויות:

1. כתבו כתבת עיתון קצרה (כותרת, פסקת פתיחה) כאילו אתם עיתונאים המסקרים את פתיחת המשפט ב־1961.

2. צרו כרזה שמציגה את חשיבות המשפט לזיכרון השואה בישראל.?

כצאן לטבח – גלגולו של מושג

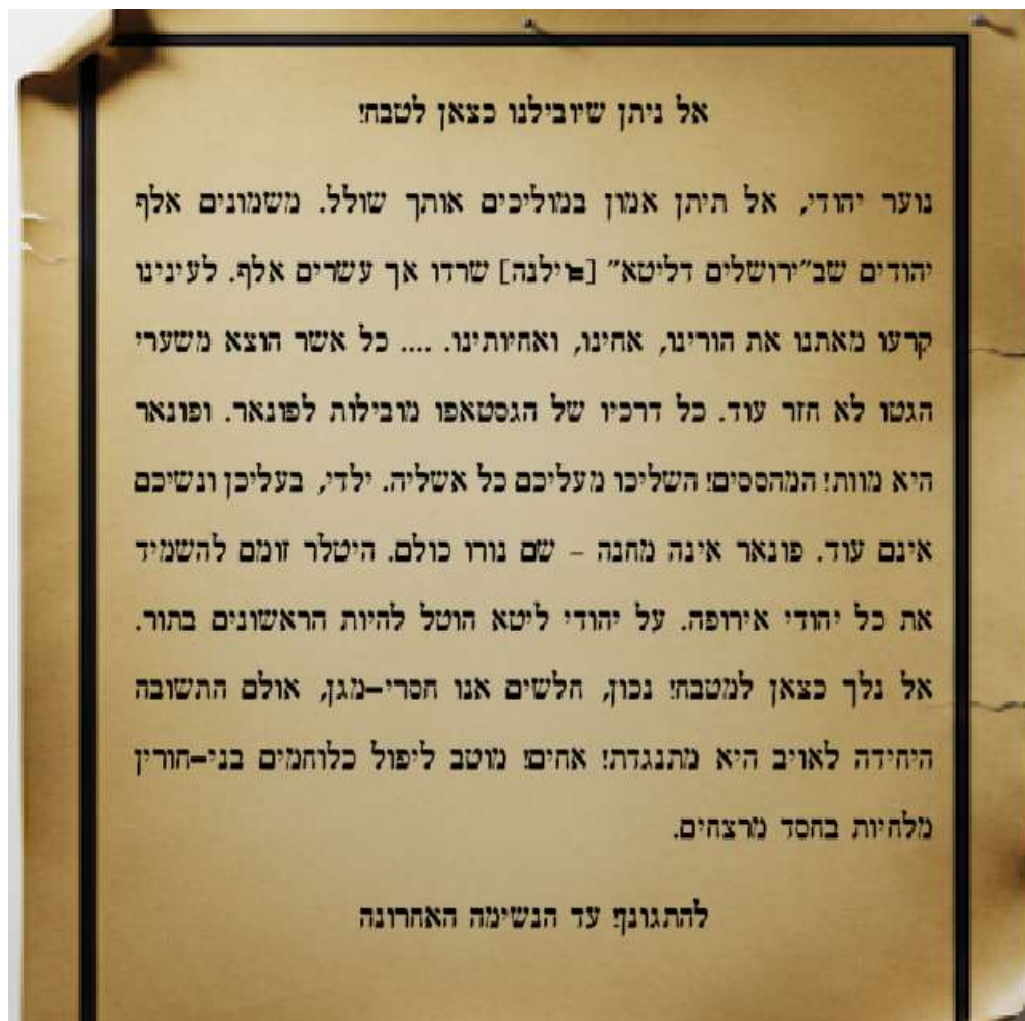
מיומנויות: אוריינות מידע, אוריינות דיגיטלית, חשיבה ביקורתית.

אבא קובנר:

חפשו מקורות מידע מהימנים על אבא קובנר וענו על השאלה:

אבא קובנר היה משורר, פרטיזן ונוקם. כתבו דוגמא לפעולה אחת שהוא עשה כפרטיזן ודוגמא אחת לפעולה שהוא תכנן או ביצע כנוקם. (5%)

ב- 1.11941 הוציא אבא קובנר כרוז. עיינו בכרוז וענו על השאלות שאחריו : (10%)

1. הכרוז קורה ליהודים לפעול בדרך מסוימת. מהי הדרך?

2. מה קרה בפונאר – הסבירו!

3. הסבירו את הביטוי 'כצאן לטבח' המופיע בכותרת של הכרוז, הסבירו את הביטוי ואת הקשר שלו לנכתב בכרוזה

השימוש בביטוי כצאן לטבח רווח בחברה הישראלית בראשית שנות המדינה. היה זה ביטוי גנאי כלפי ההליכה היהודית לטבח ללא התנגדות. בעיצומו של משפט אייכמן לאחר יום העדות של צביה לובצקין ויצחק צוקרמן מגיבורי מרד גטו ורשא (בו צפינו ביחידה הקודמת) נכתב בעיתונות הישראלית כך :

רוח חדשה עברה אתמול בנעימת העדויות. בניגוד לתאורים המזעזעים של הובלת אלפים ורבבות כצאן לטבח, שעברו עד כה כחוט השני כמעט בכל העדויות, נשמעה הפעם נימה של התקוממות ומרי. אוירת הדיכאון, שאפפה את המשפט למשמע תיאורי הזוועות למיניהם, פינתה את מקומה לתחושה של התרוממות רוח", (שרון גבע, כל השאר הוא אלמוות : פרשת חיייהם של צביה לובצקין ויצחק (אנטק) צוקרמן, עמ' 224)

במשך השנים חל שינוי בעמדת חלק גדול מהישראלים, ובשנת 1994 עמד ראש הממשלה מר יצחק רבין וביקש סליחה מניצולי השואה על היחס הלא הגון שהם קיבלו מהחברה הישראלית.

יחד עם זה, הויכוח על השימוש במונח 'כצאן לטבח' עדין רוחש מתחת לפני השטח.

קראו את [הקטע המצורף](#) וכתבו בעקבותיו פסקת טיעון – מה דעתכם על הביטוי 'כצאן לטבח' ועל הניסיון לשפוט את יהודי השואה בכלל (10%) :

הביטוי "כצאן לטבח" הוא לא פוליטקלי קורקט כבר שנות דור. אולי מאז משפט אייכמן. אולי מאז תוצאות מלחמת ששת הימים. לכל המאוחר, מאז שנות השמונים. הביטוי "כצאן לטבח" אינו פוליטקלי קורקט משתי סיבות עיקריות : א. בגין העוול שמסב השימוש בביטוי הזה, "כצאן לטבח", ליהודים הפשוטים במלחמת העולם השנייה, הרוב העצום, אלה שלא מרדו, אבל שניסו, בתנאים בלתי אפשריים, לשמור על חייהם, על כבודם האנושי, ועל חייהם וכבודם האנושי של בני משפחתם....

יחידה חמישית - עבודה חמ"ד ועד (20%)

מיומנויות: אוריינות מידע, אוריינות דיגיטלית, חשיבה ביקורתית.

הריאיון

1. העבודה בזוגות או בשלשות.

2. התלמידים יצפו בריאיון עדות אחד של יד ושם מתוך הקישור (במקרה והמורה רוצה להביא ניצול לעדות זה, או 'דור שני' בהחלט אפשרי):

הראיונות מתוך [המאגר של יד ושם](#).

שימו לב הראיונות ארוכים מאוד. יש לצפות ב- לא פחות משעה וחצי מתוך ראיון.

3. במהלך הריאיון התלמידים ימלאו 'דף צפיה'. דף הצפייה מחולק לשני דפים כאשר

החלק הראשון מוקדש לתולדות חייו של הניצול וכולל שאלות על תולדות חייו. החלק

השני מוקדש למושגים שמוזכרים בריאיון, על התלמידים למלא לפחות חמישה עשר מושגים בדף. (20%)

4. לאחר הריאיון התלמידים יכתבו עבודה על בסיס הריאיון ודף הצפייה.

העבודה

העבודה נעשית בזוגות או שלשות, כאשר כל קבוצה מגישה עבודה אחת. בחלק הרפלקציה כל תלמיד נדרש לכתוב רפלקציה אישית, והציון על הרפלקציה לכל תלמיד

בנפרד.

פרקי העבודה:

1. עמוד שער - עמוד השער כולל תמונה מהריאיון, קישור לריאיון, ושמות הכותבים (2%)

2. גוף הריאיון - קורות החיים של הניצול במילים שלכם (לא פחות מעמ' וחצי עד שניים וחצי עמודים) על בסיס הריאיון ודף הצפייה. (50%)

1. מושגים - יש לבחור שלושה מושגים שאינם ידועים מלימוד כללי על תולדות השואה ורלוונטיים במיוחד לחיי הניצול (כמו מחנה עבודה מסוים, יחידה גרמנית מיוחדת איזור מסוים במחנה השמדה וכן הלאה). על שני מושגים אלו יש להרחיב כשש שורות למושג (18%) ס"ה .
2. סיכום ורפלקציה - (של כל תלמיד בנפרד) (10%) – על הרפלקציה לכלול דין וחשבון על השילוב בין מקורות המידע השונים שהתלמיד נפגש איתם במהלך העבודה ועל השילוב ביניהם. התלמיד יענה על שאלות כמו מה הוסיף לו ה'מפגש' עם ניצול והסיפור האישי על פני הידע הכללי, מה הוסיף לו הידע הכללי להבנת הסיפור וכדו'.

מבחן בהיסטוריה דתי

מסלול 12 שנ"ל

מבחן מסכם לתלקיט

(תשפ"ז)

שם הנבחן: _____

אנו רואים בקיום טוהר הבחינות משימה חינוכית, ערכית ומוסרית, שהמערכת כולה
נקראת להיערך להצלחתה
באחריות הנבחן/ הנבחנת לשמור על טוהר הבחינות בהתאם לכללים ולהנחיות בע"פ
ובכתב על גבי שאלון הבחינה ועל ידי אחראי/ת הבחינה

הוראות לנבחן

א. משך המבחן : שעה וחצי

ב. מבנה השאלון :

בשאלון זה שני פרקים :

פרק ראשון – מבוא לשואה – (25×2) – סה"כ 50 נק'.

בפרק זה : יש לענות על שתי שאלות מתוך שלוש : 1-3.

פרק שני – העבודה – סה"כ 50 נק'.

בפרק זה : יש לענות על שתי השאלות

שאלה 4 - 30%

שאלה 5 - 20%

סה"כ – 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין.

ד. הוראות למותאם : אין

בהצלחה!

פרק ראשון – מבוא לשואה- (50%)

יש לענות על שתיים משלוש שאלות בלבד! (כל שאלה 25%)

שאלה 1: האידאולוגיה הנאצית (25%):

הציגו את שני העקרונות הבאים מתוך האידאולוגיה הנאצית, והדגימו יישום אחד של כל אחד מהעקרונות הללו.

1. תורת הגזע הנאצית (13%):

2. מרחב מחיה (12%):

שאלה 2: מבצע ברברוסה ותחילת ההשמדה (25%):

הציגו את 'מבצע ברברוסה' והסבירו מדוע היציאה ל'מבצע ברברוסה' ופתיחת המלחמה הרוסית-גרמנית הובילה את הנאצים להתחיל את ה'פיתרון הסופי'? ציינו והציגו שני גורמים!

גורם אחד:

גורם שני :

שאלה 3 : ההשמדה (25%) :

א. מדוע הנאצים עברו מהשמדה בבורות מוות להשמדה בגז?

ב. ציין שני מחנות השמדה בגז עליהם למדת :

1. _____

2. _____

פרק שני- העבודה (50%)

יש לענות על שתי השאלות.

שאלה 4 : סיפור הניצול (30%):

ציינו והציגו (בפירוש) שלוש תחנות מרכזיות בחייו של הניצול (האדם ששמעתם
בראיון ועליו הגשתם עבודה)

תחנה ראשונה: _____

פירוט: _____

תחנה שנייה: _____

תחנה שלישית: _____

שאלה 5 : רפלקציה (20%):

מה למדת מהצפייה בעדות של הניצול? פרטוי!
